

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי ההנחיות.

כלכלה

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(38×1)	–	38	נקודות
פרק שני	–	(30×1)	–	30	נקודות
פרק שלישי	–	(16×2)	–	32	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (38 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1-4.

1. שר האוצר ושר החקלאות החליטו על רפורמה להגדלת התחרות בענף החקלאות. הרפורמה כוללת הפחתת מכס על ייבוא של פירות וירקות מחו"ל והשקעה כספית בשיפורים טכנולוגיים בחקלאות המקומית.
 - א. מהי תחרות משוכללת? ציינו שני תנאים לקיום תחרות משוכללת. (8 נקודות)
 - ב. הציגו והסבירו באמצעות עקומות ביקוש והיצע למטבע חוץ את ההשפעה של הפחתת המכס על שער החליפין. כיצד מכונה שינוי זה? (13 נקודות)
 - ג. הציגו והסבירו באמצעות עקומות ביקוש והיצע למוצר חקלאי את ההשפעה של ההשקעה בשיפורים טכנולוגיים על מחירי פירות וירקות ועל הוצאות הצרכנים על מוצרים אלה. (17 נקודות)
2. בחוק ההסדרים נקבע כי מינואר 2022 יעלה בהדרגה גיל הפרישה לגמלאות של נשים עובדות, מגיל 62 לגיל 65 (עד שנת 2032).
 - א. הסבירו את המושגים תוצר לאומי ותוצר לאומי לנפש. (8 נקודות)
 - ב. הציגו והסבירו באמצעות עקומת התמורה את ההשפעה של העלאת גיל הפרישה על אפשרויות הייצור של המשק בטווח הארוך. (14 נקודות)
 - ג. מהי לדעתכם ההשפעה של העלאת גיל הפרישה על האי־שוויון בחלוקת ההכנסות (הפנויות) במשק? הציגו והסבירו באמצעות עקומת לורנץ ומדד ג'יני. (16 נקודות)
3. בתקציב המדינה לשנים 2021-2022 החליטה ממשלת ישראל להגדיל את ההשקעה בתשתיות התחבורה.
 - א. הגדירו את המושג השקעה. (7 נקודות)
 - ב. הציגו והסבירו באמצעות עקומת התמורה את ההשפעה של החלטת הממשלה על הרכב הייצור ועל אפשרויות הייצור של המשק בטווח הקצר ובטווח הארוך. הניחו שהמשק נמצא בשיווי משקל של אבטלה. (14 נקודות)
 - ג. מהי ההשפעה של החלטת הממשלה על היקף התעסוקה ועל רמת התוצר במשק? הציגו והסבירו באמצעות המודל הקיינסיאני. הניחו שהמשק נמצא בשיווי משקל של אבטלה. (17 נקודות)

4. בחודש מרץ בשנת 2020 סבלה העיר אילת ממזג אוויר קיצוני. סופה קשה ביותר פגעה בחופי הים ובתשתיות עירוניות. הנזקים שגרמה הסופה מוערכים במיליוני שקלים.
- א. הסבירו את המושג השקעה נקייה שלילית. (8 נקודות)
- ב. בעקבות הסופה ומגפת הקורונה נפגעה קשות כלכלת העיר. חלה ירידה חדה במספר המבקרים בעיר ובאותו הזמן נסגרו בתי מלון רבים. אך למרות שינויים אלה, לא השתנה מחיר השהייה בבתי המלון. הציגו והסבירו תופעה זו באמצעות עקומות ביקוש והיצע לחדרים בבתי מלון באילת. (17 נקודות)
- ג. בשל מגפת הקורונה נאסרה כניסת תיירים מחו"ל לישראל. הציגו והסבירו באמצעות עקומות ביקוש והיצע למט"ח את ההשפעה של איסור זה על שער החליפין. כיצד מכוונה שינוי זה בשער החליפין? (13 נקודות)

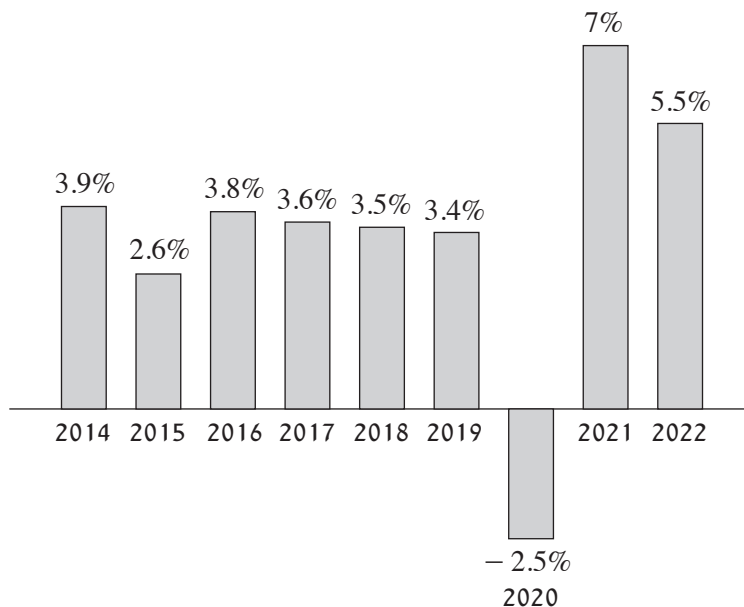
פרק שני (30 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

5. בהיסטוגרמה שלפניכם מוצגים שיעורי הצמיחה של המשק הישראלי בשנים 2014–2020 ותחזית לשיעור הצמיחה בשנים 2021–2022.

הצמיחה במשק ותחזית לשיעור הצמיחה, בשנים 2014–2022

(אחוז השינוי, בכל שנה לעומת קודמתה, שינוי כמותי)

מקור: דוחות בנק ישראל, 2018–2020, וחטיבת המחקר של בנק ישראל, אוקטובר 2021

- א. (1) מהי צמיחה כלכלית? ציינו שני גורמים שמניעים צמיחה כלכלית.
- (2) תארו את השינויים בצמיחה של המשק הישראלי בשנים 2014–2022, על פי המוצג בהיסטוגרמה. (13 נקודות)
- ב. (1) בשנת 2020 פרצה מגפת הקורונה. כיצד גרמה המגפה לשינוי בשיעור הצמיחה בשנת 2020, המתואר בהיסטוגרמה? הציגו גורם כלכלי אחד שבאמצעותו אפשר להסביר זאת.
- (2) הציגו והסבירו בעזרת עקומת התמורה לטווח הארוך את השינוי באפשרויות הייצור של המשק החזוי לשנים 2021–2022. (17 נקודות)

6. קראו את הקטע שלפניכם, וענו על הסעיפים שאחריו.

אף על פי שישראל נחשבת בעולם למובילה בתחום ענפי ההייטק, הכלכלה הישראלית מתאפיינת בפריון עבודה נמוך. הדבר נגרם מפני שענף הייצוא המושפע מחדשנות טכנולוגית ופריון עבודה גבוה, נשען בישראל בעיקר על תעשיית ההייטק, ובתעשייה זו אין כמות מספיקה של עובדים.

יש פער גדול בין תעשיית ההייטק והתעשיות המתוחכמות, שבהן השכר גבוה מאוד והצמיחה מהירה, ובין תעשיות אחרות - מסורתיות, המתאפיינות בשכר נמוך ובצמיחה איטית. למרות פערי השכר, ניידות העובדים לתעשיות ההייטק היא נמוכה, משום שתעשיות אלה דורשות עובדים בעלי ניסיון ומיומנויות גבוהות.

פריון העבודה הכללי בישראל יוכל להשתפר אם תהיה ניידות של עובדים מן התעשיות המסורתיות אל התעשיות המפותחות המייצאות, שבהן יש ביקוש רב לעובדים. ואולם כדי לגשר על פערי המיומנות בין העובדים בשני המגזרים יש לשקול לייסד מסלולי הכשרה מקצועית וטכנולוגית שיגבירו את הניידות התעסוקתית וירחיבו את נגישות התעסוקה בענפים המתוחכמים. בעניין זה המדינה צריכה להתערב באמצעות הענקת תקציב לגופי הכשרה ועידוד תוכניות פיתוח מקצועי לעובדים.

(מעובד על פי ג' ברנד, "מדוע הפריון במדינת הסטארט-אפ נותר נמוך?", מכון טאוב, 2017)

א. (1) הגדירו את המושג פריון עבודה.

(2) על פי הקטע, הסבירו מדוע פריון העבודה בישראל נמוך.

(13 נקודות)

ב. (1) מהו הפתרון שמציע כותב המאמר?

(2) הציגו והסבירו באמצעות המודל הקיינסיאני את השפעת הפתרון המוצע על היקף התעסוקה ועל

רמת התוצר במשק. הניחו שהמשק נמצא בשיווי משקל של אבטלה.

(17 נקודות)

פרק שלישי (32 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 7–12 (לכל שאלה – 16 נקודות).

7. כדי לשפר את מערכת הבריאות בישראל ולסייע במניעת "בריחת מוחות", החליטה הממשלה על הגדלה של תקציב הבריאות, ובכלל זה הקצאת תקנים נוספים לרופאים.
- א. הגדירו את המושג "בריחת מוחות". (6 נקודות)
- ב. הציגו והסבירו באמצעות המודל הקיינסיאני את ההשפעה של החלטת הממשלה על רמת התעסוקה ועל המחירים במשק. הניחו כי המשק נמצא בשיווי משקל של תעסוקה מלאה. (10 נקודות)
8. במהלך מגפת הקורונה העניקה ממשלת ישראל תמיכה כספית לכל משפחה בישראל.
- א. הציגו ערך אחד התומך בצעד זה של ממשלת ישראל. (7 נקודות)
- ב. הסבירו את טענת המתנגדים להענקת הטבה זו, והציגו ערך אחד התומך בטענתם. (9 נקודות)
9. בעקבות הסגרים שננקטו במגפת הקורונה איבדו עובדים שרמת ההון האנושי שלהם נמוכה את מקור פרנסתם.
- א. מהו מדד ג'יני, וכיצד הוא מחושב? (8 נקודות)
- ב. כיצד השפיעה התופעה המוצגת בשאלה על מדד ג'יני? הסבירו. (8 נקודות)
10. במהלך מגפת הקורונה נמנעה כניסתם של עובדים זרים לארץ.
- א. הציגו שני עקרונות של הגלובליזציה. (9 נקודות)
- ב. איזה עיקרון של הגלובליזציה מדיניות זו סותרת? הסבירו. (7 נקודות)
11. במדינה מסוימת הפחיתו את מס ההכנסה השולי לבעלי הכנסות גבוהות.
- א. מהו מס הכנסה שולי? (6 נקודות)
- ב. כיצד השפיעה הפחתת המס על האי־שוויון בחלוקת ההכנסות במשק? הציגו והסבירו באמצעות עקומת לורנץ. (10 נקודות)
12. משרד התחבורה אינו מאפשר לחברת "אובר" – המספקת שירות הסעות באמצעות כלי רכב פרטיים – לפעול בישראל. המשרד ציין בעבר שהוא נוקט מדיניות זו כדי להגן על בעלי המוניות, שלא יאבדו את הכנסתם.
- א. הציגו והסבירו את הגישה חברתית־כלכלית שמשרד התחבורה נוקט. הציגו שני מאפיינים לגישה זו. (9 נקודות)
- ב. הציגו והסבירו שני טיעונים נגד גישה חברתית־כלכלית זו. (7 נקודות)

בהצלחה!